

Azok a boldog békeidők...

Lámpát tartó karcsú, kecsesen hajló női test, fekete, apró gyöngyökkel kirakott táska, amibe száz évvel ezelőtt talán egy fiatal hölgy rejtette szerelmes leveleit. Ezüstösen csillogó pillangó alakú kitűző, szőlőlevéllel díszített fésű, fehér, fodros napernyő, bálba hívogató merész szabású, barackvirág színű, strasszokkal. Gyöngyökkel hímzett báli ruhaköltemény, fésülködésre invitáló bécsi toilette asztalka, fekete-fehér fényképen boldogan mosolygó testvérpár. Büszke tartású sétapálcás urak, akik a XIX. sz. végi tavaszi és nyári ruhadivatot mutatják be. Kávét, ropogós sütemények, béke és csend.

Egy hely, ahol megállt az idő, ahol minden a boldog békeidők hangulatát idézi. Mindez itt van Budapesten, a belvárosban, a Honvéd utca 3. sz. alatt, ahol Vad Tivadarnak és feleségének köszönhetően Magyar Szecesszió Háza néven egy különleges kiállítás lelt otthonra.

A ház telke 1898-ig Budapest Székesfőváros tulajdonában volt, majd többször is gazdát cserélt. Előbb az Országos Erdészeti Egyesület és Budapesti Kereskedelmi Akadémia birtokolta, majd 1900-tól a Magyar Királyi Államkincstár. 1905-ben Bedő Béla és felesége vette meg az építési területet. Bedő gazdag gyártulajdonos volt: rézbányái, rézfeldolgozó üzemei, festékgyárai voltak országszerte, például Nagybányán, Liptószentmiklóson, Fiumében és Zágrábban. Budapesti székhelyű cége, az „Első Pesti Spódium- és Enyvgár Rt.” csont- s bőrenyveket, csontzsírt, csontlisztet, csontszenet (spódiumot) állított elő. Az üzem még a XX. század elején beleolvadt a Hungária Műtrágya-, Kénsav- és Vegyipari Részvénytársaságba.

Bedőnek hét háza volt Budapesten, s a Honvéd utcai volt a legkisebb. Tervezésére a vele baráti és rokoni kapcsolatba került Vidor Emilt kérte fel. A jeles építész a budapesti, a müncheni és a berlini műegyetemen tanult. Amikor hazatért, Ybl Miklós mellett dolgozott a Szent István-bazilika építkezésén, 1894-től pedig a millenniumi kiállításához tartozó Ósbudavár tervezőirodáját vezette. A későbbiekben önállósította magát, számos bérházat (például a Pozsonyi út elején álló ún. Palatinus-házakat), valamint villákat tervezett – gyakran belső berendezéseikkel együtt – a fővárosban. Az ő tervezőasztalán született meg a Polgári Serfőző Rt. több ipari épülete is. Németországi tanulmányai során került kapcsolatba a szecesszióval, aminek lelkes híve lett. Bedő Béla is e stílusban tervezte meg vele Honvéd utcai bérpalotáját, amely valószínűleg 1907-re épült fel. Vidor a ház első emeletét alakította ki a Bedő családnak, s a helyiségeket saját tervezésű bútorokkal rendezte be. Az épületben kapott helyet a Spódium gyár központi irodája, de itt jutott otthonhoz a személyzet több tagja is. Nemcsak a család sofőre és jogtanácsosa, hanem a 20-as évektől dr. Alapy Henrik orvos is. Ő a rákos megbetegedések és epebajok területén folytatott kutatásaival vívott ki magának elismerést s egy időben az Országos Orvosszövetség alelnökének is megválasztották.

A XIX. század végén XX. század elején jelentkezett szecessziós stílus főként az építészetben és az iparművészetben teljesedett ki. Neve latin eredetű, „kivonulást” jelent, ami arra utal, hogy követői szembehelyezkedtek, szakítottak a korábbi évtize-

dek szigorú akadémizmusával, historizmusával. A stílus sajátos formanyelvét leginkább a meglepő építészeti és dekorációs megoldások – az aszimmetria, a természet felé fordulás; a növényi, állati ornamentika gazdag, olykor túlburjánzó alkalmazása; a női szépség hirdetése – jellemezték.

E stílus egyik legkiemelkedőbb képviselője a magyar építészetben Lechner Ödön volt, aki az általa tervezett épületeket előszeretettel díszítette a Zsolnay-gyár kerámiáival. (Gondoljunk csak az Iparművészeti Múzeumra!)

A Bedő-ház homlokzati kialakítása is különleges: aszimmetrikus; zárt erkélyek, színes – szintén a Zsolnay-gyárban készült – kerámiavirágok ékesítik. Az ablakok formája emeletenként különböző (a belső udvar felőli oldalon található veseformájúak igazi különlegességnek számítanak, miként az egész ház díszítő Herzl-féle színes ablaküvegek és a tetőn emelkedő torony is). Vidor nemcsak nagyméretű, 300 m²-es lakásokat alakított ki, hanem a hátsó traktusban félemelet eltolással kisméretű legénylakásokat is. Ezeket a tulajdonos egyedülálló férfiaknak adta bérbe. Az épülethez szökőkutas télikert is tartozott. Annak azonban, aki a legfelső emeletre kívánt feljutni, igencsak jó fizikai erőnlétben kellett lennie, mert lift viszont nem volt a házban...

Miként minden újdonságnak, a szecesszióknak is voltak ellenzői. Első olimpiai bajnokunk Hajós Alfréd – az úszóversenyzőből építésszé lett mérnök –, a ma a nevét viselő margitszigeti sportuszoda tervezője is közéjük tartozott. (Noha pályája elején maga is Lechner irodájában dolgozott, s első épületei, például a debreceni Aranybika Szálló szintén a szecesszió jegyében fogantak – a szerk.). Hajós Alfrédnek – aki kedves, barátságos ember hírében állt – a Báthory és Honvéd utca sarkán, a Bedő-házzal szemközt álló épület második emeletén volt tervező irodája és lakása. Nehéz volt kihozni a sodrából, de ez – a fennmaradt anekdota szerint – egy valakinek, Vidor Emilnek azonban biztosan sikerült. Hajós Alfréd ugyanis reggelente állítólag felháborodottan kiabált át a Bedő-ház építkezésére, hogy azonnal bontsák el azt a csúnyaságot...

Az épület azonban elkészült, s túlélte a világháborút, Budapest ostromát, 1956 utcai harcait, s 2000-ig elhanyagolt állapotban várt a megújulásra. A ház

lakói akkor keresték meg Vad Tivadart, aki addigra a környéken már több épületet szépen felújított. Az építési vállalkozó évtizedek óta szenvedélyes rajongója volt a szecesszióknak, így örömmel vállalta az épület felújítását.

2004-ben az önkormányzat pályázatot írt ki az alsó szinten lévő közel 600 m²-es helyiség hasznosítására – meséli *Vadné Szakács Adél*, a Magyar Szecesszió Háza ügyvezetője. Egyedüli pályázóként indultak, elnyerték a helyiség bérleti jogát, ma pedig már ők a tulajdonosai is. A XX. század elején itt még régiségüzlet kínálta a portékáit, majd később asztalos üzem működött. Azt követően a Szövetkezetek Országos Szövetsége konyhája, majd az Idegenforgalmi Főiskola oktató termei üzemeltek a helyiségben. A felújítás során régi fényképek alapján, az eredetihez hű fageres portált alakították ki. Az építész férj szecesszió iránti szerelme „megfertőzte” a feleséget is: mindketten a stílus lelkes gyűjtőivé váltak. Európa-szerte tudják ezt róluk, s ha valahol valami szép darab bukkan fel, a régiségüzletek, az aukcióházak megkeresik őket.

Jelenleg az épület három szintjén kísérhetjük figyelemmel a száz évvel ezelőtti gazdag és kevésbé vagyonos polgárok életét. A mindennapjaikat meghatározó belső tereket és berendezéseiket: a szalont,

a hálósobát, az ebédlőt, a bútorokat, az étkezésleket, csillárokat, tükröket, vázákat, mosdótálat, a kis szobrokat, terítőket, festményeket... Jóllehet, a kiállított tárgyak Európa különböző államaiban (Angliában, Cseh-, Német- és más országokban) készültek, a kiállítás mégis harmonikus egységet mutat. A hangsúlyt természetesen a magyar művészek munkáira helyezték. A kiállított tárgyak között találunk például tálat *Thék Endrétől*, széket *Kós Károlytól*, íróasztalt *Thoroczkai Wigand Edétől*.

Az építető család is nagy műgyűjtő hírében állt. Különösen az első háztulajdonos fia, *Bedő Rudolf* volt erről közismert, aki művészettörténeti kutatásokat is folytatott. Grafikákat, a nagybányai mesterek, valamint *Csontváry* és *Rippl-Rónai* műveit gyűjtötte. Az ő fia, a néhány éve elhunyt *Bedő Gábor*, ugyan nem bővítette, de egyben tartotta a család műkincseit. A tárlaton kiállított művek azonban mégsem az ő gyűjteményükből származnak. A múzeum egyedülálló anyaga *Vad Tivadar* és hitvese gyűjtésének eredménye.

Szecessziós asztalaival, székeivel, terítőivel, porcelánjaival a földszinti kávéház is a Monarchia idejének hangulatát árasztja. Érdemes erre is időt szánni, figyelmet szentelni.

Balázs Erzsébet